

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Харіна К.В. Інформаційне суспільство: вимоги часу / К.В. Харіна // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія «Економіка». – 2010. – Т. 145. – Вип. 132. – С. 24–26. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdues_2010_145_132_7.
2. Мир философии. Книга для чтения : в 2-х ч. Ч. 1. Исходные философ: проблемы, понятия и принципы. – М. : Политиздат, 1991. – 672 с.
3. Стех П. Теорії інформаційного суспільства / П. Стех [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://prezi.com/xn4knszifyqc/presentation/>.
4. Друкер П. Энциклопедия менеджмента. Весь Питер Друкер в одной книге: лучшие работы по менеджменту, написанные за 60 лет / П. Друкер ; пер. с англ. О.Л. Пелявского. – М. – СПб. – К. : Вильямс, 2004. – 421 с.
5. Скалацький В.М. Інформаційне суспільство: сучасні теорії та моделі (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. ... канд. філософ. наук : спец. 09.00.03 / В.М. Скалацький ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – 17 с.
6. Коляденко В. Поняття «інформаційне суспільство» у класичних і сучасних концепціях / В. Коляденко // Освіта регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/1042>.
7. Івлєв О.Ю. Засади правового регулювання розвитку інформаційного суспільства в Європі: досвід для України / О.Ю. Івлєв [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2012-2/doc/5/04.pdf>.
8. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства : міжнародний документ від 22.07.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_163.
9. Конституція України від 28.06.1996 р. – К. : Велес, 2005. – 48 с.
10. Право на доступ до інформації як елемент правового статусу особи : роз'яснення Міністерства юстиції України від 3.05.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0012323-12>.
11. Професійні стандарти та етика в журналістському середовищі України: проблеми і перспективи : резолюція учасників наук.-практ. конфер. (29 трав. 2012 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nsju.dp.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=172:2012-07-09-08-07-03&catid=63:2012-07-09-08-05-31&Itemid=78
12. Проблеми інформаційного законодавства України в сфері створення, поширення та використання інформації та шляхи їх вирішення : [аналіт. записка] / Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1189/>.
13. Draft Report of European Parliament with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103(INL)) Committee on Legal Affairs Rapporteur: Mady Delvaux (Initiative – Rule 46 of the Rules of Procedure) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML%2BCOMPARL%2BPE-582.443%2B01%2BDOC%2BPDF%2BV0//EN>.

УДК 342.95

ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ

THE BASE OF THE APPLICATION OF ADMINISTRATIVE SANCTIONS AS A MEANS OF ENSURING THE CONSTITUTIONAL RIGHT TO JUDICIAL PROTECTION

Ульяновська О.В.,

кандидат юридичних наук,

докторант

Університету державної фіскальної служби України

Стаття присвячена розкриттю передбаченої законодавством системи підстав застосування адміністративної відповідальності як засобу забезпечення конституційного права на судовий захист, наданню пропозицій щодо усунення окремих недоліків чинного законодавства.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, правові засоби, суддя, судовий захист, суб'єктивне право.

Статья посвящена раскрытию предусмотренной законодательством системы оснований применения административной ответственности как средства обеспечения конституционного права на судебную защиту, определению предложений по устранению отдельных недостатков действующего законодательства.

Ключевые слова: административная ответственность, правовые средства, судья, судебная защита, субъективное право.

The article is devoted to disclosure of the grounds for the application of administrative responsibility as a mean of ensuring the constitutional right to judicial protection, to the determination of the proposals to address certain shortcomings of the current legislation.

Key words: administrative responsibility, legal means, judge, judicial protection, subjective right.

Постановка проблеми. Підстави, процедури застосування адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень у сфері функціонування судів є необхідними засобами забезпечення законності у цій сфері, а отже, необхідними засобами забезпечення конституційного права на судовий захист. Водночас, на сьогодні мають місце законодавчі прогалини та колізії щодо визначення

адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень у цій сфері. Наведене є наслідком певних прогалин стосовно теоретичних засад вказаної сфери відповідальності. Зокрема, недостатнє врахування особливостей певної сфери правовідносин заважає належним чином врегулювати підстави застосування відповідальності за певні адміністративні правопорушення. Крім того, розкриття сфер вказаних відносин дає змогу охарактеризувати значення адміністративної відповідальності як засобу забезпечення конституційного права на судовий захист, створить підґрунтя для дослідження співвідношення цього правового засобу з іншими правовими засобами забезпечення вказаного права.

Стан опрацювання. Питання адміністративної відповідальності протягом тривалого часу були предметом значної уваги науковців. Відповідній тематиці присвятили роботи В.Б. Авер'янов, М.І. Ануфрієв, Ю.П. Битяк, В.В. Галунько, В.М. Гаращук, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, В.В. Зуй, С.В. Ківалов, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, Д.М. Лук'янець, О.І. Миколенко, Д.В. Приймаченко, Т.О. Проценко, О.П. Рябченко, А.О. Селиванов, Ю.С. Шемшученко, Х.П. Ярмакі та інші. Вказане призвело до створення усталеного розуміння вказаного інституту адміністративного права. І нині варто відзначити неабияку увагу стосовно досліджень окремих напрямків адміністративної відповідальності, або особливостей цього інституту адміністративного права у певних сферах адміністративних правовідносин. Так, варто вказати на дисертаційну монографію Т.А. Плугатар «Адміністративна відповідальність за неправомірні дії неповнолітніх в Україні» [1], дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук О.Г. Боднарчук «Адміністративно-правові засади протидії корупції у Державній кримінально-виконавчій службі України» [2], курс лекцій В.К. Колпакова та О.В. Кузьменко «Адміністративна відповідальність» [3], дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук К.В. Берднікова «Адміністративна відповідальність за порушення встановлених заборон та обмежень в сфері запобігання корупції в Україні» [4] тощо. Отже, можна говорити про інтенсивність розвитку цього інституту.

Метою статті є розкриття передбаченої законодавством системи підстав застосування адміністративної відповідальності як засобу забезпечення конституційного права на судовий захист, визначення пропозицій щодо усунення окремих недоліків чинного законодавства.

Вклад основного матеріалу. Традиційним є сприйняття адміністративної відповідальності як одного з видів юридичної відповідальності [5, с. 17; 6, с. 255–265; 7, с. 185–186]. Вказується на певні особливості адміністративної відповідальності як виду юридичної відповідальності, що пов'язуються з підставами її настання (вчинення саме адміністративного правопорушення), особливою законодавчою основою (встановлюється Кодексом України

про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х (далі – КУпАП) [8], іншими законами України, суб'єктами застосування – органами адміністративної юрисдикції, особливим характером санкцій, що передбачені законом (штраф, оплатне вилучення, адміністративний арешт тощо) [6, с. 258]. Ключовим щодо розуміння специфіки адміністративної відповідальності як виду юридичної відповідальності є врахування її правової природи, а саме того, що вона є одним із видів адміністративного примусу. Вказане актуалізує щодо неї відповідні ознаки, притаманні адміністративному примусу [7, с. 178]. Застосуванням заходів адміністративної відповідальності досягається: корекція поведінки особи, а також її правосвідомості – в напрямку забезпечення належної реалізації норм права, а також виховання поваги до закону [5, с. 17].

Відповідно до ст. 14 КУпАП України, особливою підставою настання адміністративної відповідальності посадових осіб визнається невиконання ними своїх службових обов'язків. В юридичній літературі наводиться наукова позиція стосовно визначення особливостей адміністративної відповідальності посадових осіб. Зокрема, наводяться такі особливості: можливість не поєднувати в одній особі порушника та суб'єкта відповідальності; можливість притягнення до відповідальності одночасно кількох осіб за одне правопорушення; превалювання такої підстави відповідальності, як бездіяльність; не виключає застосування інших видів юридичної відповідальності, зокрема дисциплінарної [9, с. 61]. Вказані особливості дістають свою реалізацію також стосовно адміністративної відповідальності посадових осіб, які належать до штатного розпису суду.

Висновків щодо переліку адміністративних правопорушень, що можуть бути вчинені особами, які належать до штатного розпису суду, можна дійти, з огляду на аналіз посадових обов'язків вказаних осіб, закріплених у Типових посадових інструкціях щодо відповідних посад (наприклад щодо керівника апарату місцевого загального суду, секретаря місцевого загального суду). Вказані Типові посадові інструкції затверджені наказом Державної судової адміністрації України від 20.07.2005 р. № 86 [10].

Аналіз норм КУпАП дає змогу навести наступні приклади адміністративних правопорушень, за вчинення яких може бути притягнуто до адміністративної відповідальності наведених вище та інших осіб, що входять до штатного розпису суду: недодержання встановленого законодавством порядку захисту персональних даних, що призвело до незаконного доступу до них або порушення прав суб'єкта персональних даних (ч. 4 ст. 188-39 КУпАП); порушення порядку обліку і зберігання печаток та штампів (ст. 189-2 КУпАП); порушення законодавства про державну таємницю, зокрема невиконання норм і вимог криптографічного та технічного захисту секретної інформації (п. 9 ч. 1 ст. 212-2 КУпАП); неоприлюднення інформації всупереч вимогам законодавства України; неналежне виконання обов'язків щодо надання інформації у зв'язку із запитом, інше порушення Закону України «Про звернення гро-

мадян»; неналежне виконання обов'язків щодо надання інформації у зв'язку із запитом адвоката, кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, її палати або члена відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»; порушення Закону України «Про доступ до судових рішень» (ч. ч. 1, 2, 5-7 ст. 212-3 КУпАП); незаконне отримання та розпорядження інформацією, яка зберігається, обробляється чи передається в інформаційних (автоматизованих) системах (ст. 212-6 КУпАП). Отже, перелік відповідних адміністративних правопорушень значний та охоплює різноманіття випадків, що можуть мати місце під час реалізації посадовими особами суду своїх повноважень.

Вчинення наведених адміністративних правопорушень може мати істотний дестабілізуючий вплив стосовно реалізації права особи на судовий захист. Так, рішенням Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30 затверджене Положення про автоматизовану систему документообігу суду [11]. Відповідно до п. 1.3.1, автоматизована система документообігу в судах загальної юрисдикції забезпечує, зокрема, визначення складу суду для розгляду конкретної судової справи, зберігання оригіналів електронних документів суду. Відповідно до п. п. 12.4, 12.5 Інструкції з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ, затвердженій наказом Державної судової адміністрації України від 17.12.2013 р. № 173, відбитком гербової печатки суду засвідчуються: копії судових рішень, постановлених судом, журнали реєстрації довіреностей, листи щодо фінансових операцій тощо. Відбитком малої гербової печатки суду засвідчуються, зокрема документи суду з кадрової роботи, інші документи, визначені розпорядженням голови або керівника апарату суду. Таким чином, незаконне заволодіння печатками може взагалі паралізувати роботу відповідного суду. Роль адміністративно-правової відповідальності у забезпеченні належної роботи суду зумовлюється її значним впливом щодо досягнення належного виконання відповідними працівниками суду своїх обов'язків.

Водночас, варто вказати, що практично усі особи, які входять до штатного розпису суду, можуть притягуватись до адміністративної відповідальності на загальних підставах, тобто за вчинення адміністративних правопорушень, що не пов'язані безпосередньо з виконанням ними своїх службових обов'язків.

Метою адміністративної відповідальності визначається виховання в особи поваги до закону, запобігання вчиненню нових правопорушень як нею, так і іншими особами [5, с. 17]. Однією зі спеціально юридичних гарантій законності є реалізація юридичної відповідальності. Визначається також система загальносоціальних гарантій законності: економічні, політичні, соціальні, ідеологічні. Так, до економічних гарантій законності належать належна робота господарського механізму країни, економічна

незалежність суб'єктів права [12, с. 496–497]. Таким чином, притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності на загальних підставах може розглядатись як опосередкована гарантія реалізації права на судовий захист. Мова йде про адміністративну відповідальність за вчинення адміністративних правопорушень, що посягають на власність (глава 6 розділ 2 КУпАП), в інших сферах: охороні природи (глава 7 розділ 2 КУпАП), промисловості, будівництві, використанні природних ресурсів (глава 8 розділ 2 КУпАП), транспорту та зв'язку (глава 10 розділ 2 КУпАП). Хоча відповідні правовідносини й виникають поза межами судової системи, належна реалізація відповідних норм є гарантією також належного функціонування судової системи і, зокрема, реалізації права на судовий захист.

Адміністративна відповідальність має значну роль у забезпеченні реалізації також правових засобів зовнішнього організаційного впливу щодо діяльності судів. У цьому аспекті набувають актуальності адміністративно-правові засоби щодо контролю діяльності судів і суддів щодо здійснення правосуддя, здійснення кадрового, фінансового, матеріально-технічного, інформаційного забезпечення діяльності судів.

Відповідно до ч. 8 ст. 19 Закону «Про судоустрій і статус суддів», за загальним правилом суд є юридичною особою. За такої обставини актуальності набувають вимоги щодо належного стану матеріально-технічних засобів його функціонування. Мова йде, передусім, про виконання передбачених законодавством вимог щодо охорони праці, пожежної безпеки, санітарних норм тощо. Порушення усіх наведених вимог тягне за собою накладення адміністративної відповідальності. Главою 5 розділу 2 КУпАП передбачено адміністративну відповідальність за адміністративні правопорушення у галузі охорони праці і здоров'я населення. Зокрема, передбачено адміністративну відповідальність за порушення вимог трудового законодавства та законодавства щодо охорони праці (ст. 41), правопорушення у зв'язку з укладенням, зміною, виконанням колективної угоди (договору) (ст. ст. 41-1, 41-2, 41-3 КУпАП). Вказані положення варто вважати гарантією створення належних умов праці для осіб, які входять до штатного розпису суду, а отже, їх теж варто розглядати як опосередковану гарантію права на судовий захист. Окрім наведеного, варто вказати на ст. 42 КУпАП, якою передбачено адміністративну відповідальність за порушення санітарних норм. Відповідно до ч. 1 ст. 47 Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI (далі – КЦЗ України) [13], в Україні здійснюється державний нагляд (контроль) із питань цивільного захисту за додержанням та виконанням вимог законодавства у сферах техногенної та пожежної безпеки. Відповідно до ч. 1 ст. 52 КЦЗ України, техногенна безпека забезпечується шляхом дотримання норм стосовно значного переліку напрямів. Стосовно діяльності суду на першому місці стоять норми щодо санітарно-епідеміологічного благополуччя, пожежної безпеки, охорони праці.

До повноважень центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, належать складення приписів про усунення порушень вимог законодавства у сфері, зокрема, техногенної та пожежної безпеки, у разі виявлення таких порушень (п. 11 ч. 1 ст. 67 КЦЗ України). Відповідно до ст. ст. 188-4, 188-6, 188-8 КУпАП, передбачено адміністративну відповідальність за невиконання законних вимог (приписів, постанов) центральних органів виконавчої влади (їх посадових осіб), що реалізують державну політику у сфері охорони праці (з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку).

Окремим випадком притягнення особи до адміністративної відповідальності, що не стосується праводносин державної служби в суді, але безпосередньо впливає на реалізацію права особи на судовий захист, є прояв неповаги до суду (ст. 185-3 КУпАП). Хоча диспозиція вказаної статті передбачає суб'єктом відповідальності, в першу чергу, осіб-учасників судового процесу, але йдеться також про «інших громадян» як суб'єктів відповідальності. Неявка до суду викликаних осіб, якщо їх явка є обов'язковою, належна поведінка осіб, які з'явилися до суду, можуть унеможливити проведення судового засідання в конкретній судовій справі або вчинення необхідних процесуальних дій.

Прояв неповаги до суду розглядається в юридичній літературі як вияв недостатньої правової культури, істотна перешкода для відправлення правосуддя. Повага до суду розглядається як складова частина поваги особи до державної влади та як гарантія належного здійснення правосуддя загалом. З огляду на вказане проводяться дослідження проблем притягнення до адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду, пропонуються шляхи їх виправлення, зокрема шляхом внесення змін до чинного законодавства на рівні КУпАП [14, с. 73–75, 80–81]. Застосування адміністративної відповідальності за вказане правопорушення визнається необхідним заходом забезпечення належної поведінки особи в суді, а також виховання її в дусі поваги до закону [15, с. 34].

Наведене значення адміністративної відповідальності як засобу забезпечення належного розвитку відносин у сфері забезпечення права на судовий захист актуалізує ведення активної законодавчої роботи, спрямованої на вдосконалення цього інституту. Вказане стосується не тільки наведеної вище відповідальності за прояв неповаги до суду. Так, важливим напрямом варто визначити усунення прогалин у чинному адміністративному законодавстві, через що залишається не закріпленою відповідальність за вчинення певних правопорушень. Зокрема, п. 9 ч. 1 ст. 24 Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 р. № 2939-VI [16] передбачено настання юридичної відповідальності за вчинення таких порушень, як навмисне приховування або знищення інформації чи документів. Водночас, аналіз норм адміністративного та кримі-

нального законодавства свідчить про відсутність у них відповідного складу адміністративного правопорушення або злочину. Найближчими до відповідних випадків варто вважати такі правопорушення: необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію та інші випадки, передбачені ч. 2 ст. 213-2 КУпАП (приховування інформації); несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку (ст. 361 Кримінального кодексу України). Останній випадок, передбачений Кримінальним кодексом України, має місце, коли через вказане втручання відбулась втрата інформації. Водночас, ч. 2 ст. 213-2 КУпАП встановлює жорсткий перелік способів приховування інформації, не враховуючи інших можливих способів. Крім того, нормами КУпАП не передбачена відповідальність за знищення інформації чи документів. Ст. 361 КК України теж не повною мірою охоплюються відповідні випадки, зокрема не враховується можливість втрати не тільки електронних даних, але й інформації, закріпленої в письмовій формі. Крім того, склад цього злочину як об'єктивна сторона передбачає саме втручання, а втрата інформації визнається наслідком такого втручання.

З огляду на встановлення у законодавстві тривалих термінів зберігання у суді службової інформації, її знищення чи приховування, навіть якщо не спричинило негативні наслідки у конкретному випадку, може мати такі наслідки у майбутньому, причому передбачити їх неможливо. Враховуючи наведене, доцільно встановити адміністративну відповідальність за це правопорушення, у зв'язку із чим пропонується доповнити КУпАП відповідною нормою.

Варто констатувати наявність й інших недоліків законодавчого регулювання у цій сфері. Так, п. 3 ч. 1 ст. 24 Закону України «Про доступ до публічної інформації» передбачає безпідставну відмову у задоволенні запиту на інформацію як умову для настання юридичної відповідальності. Водночас, у ч. 2 ст. 213-2 КУпАП мова йде про «неправомірність» відмови у «наданні інформації», тобто, фактично, про інший склад правопорушення. Визнаючи існування у вказаних правопорушень спільних рис, варто вказати на колізію у правовому регулюванні юридичної відповідальності за їх скоєння.

Висновки. Проведене дослідження дає можливість визначити сфери праводносин, пов'язаних із функціонуванням органів судової влади, в яких можуть вчинюватись адміністративні правопорушення. Критерієм для визначення цих сфер варто окреслити їх об'єкт: а) реалізація засобів внутрішньої організації роботи суду; б) реалізація засобів зовнішнього організаційного впливу щодо належної роботи суду; в) реалізація загального статусу фізичної особи; г) реалізація загального статусу юридичної особи (суду).

За першим критерієм варто вказати на адміністративні правопорушення у зв'язку з реалізацією працівниками суду своїх повноважень та обов'язків,

безпосередньо пов'язаних із забезпеченням виконання функцій щодо відправлення правосуддя (забезпечення роботи автоматизованої системи розподілу справ; зберігання печаток, штампів; розподіл обов'язків між працівниками суду тощо). За другим критерієм варто вказати на правопорушення у сфері діяльності щодо контролю діяльності судів і суддів щодо здійснення правосуддя, здійснення кадрового, фінансового, матеріально-технічного, інформаційного забезпечення діяльності судів. За третім критерієм варто вказати на правопорушення в інших сферах суспільного життя: охорона природи, промисловість, будівництво, використання природних ресурсів, транспорт та зв'язок тощо. Належна реалізація правовідносин у цих сферах безпосередньо впливає на якість роботи суду. За четвертим критерієм варто вказати на правопорушення у сфері охорони праці, техногенної та пожежної безпеки. Відповідні положення щодо накладення адміністративної відповідальності варто вважати гарантією створення належних умов праці для осіб, які входять до штатного розпису суду, а отже, їх теж треба розглядати як опосередковану гарантію права на судовий захист.

Окремо варто зазначити встановлення адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду, оскільки, з одного боку, її суб'єктами, як правило, є особи, які не належать до штатного розпису суду або органів, що здійснюють забезпечення діяльності судів, а з іншого – не можна не визнати ключове значення цього випадку адміністративної відповідальності для забезпечення належного відправлення правосуддя.

Дослідження чинного законодавства, що регламентує підстави притягнення до адміністративної відповідальності у сфері діяльності судової влади, свідчить про існування прогалин і колізій у гіпотезах відповідних норм КУпАП та інших законів, зокрема Закону «Про доступ до публічної інформації». Визначаючи шляхи їх усунення, варто враховувати належність відповідних складів правопорушень до зовнішньої діяльності суду. Створення теоретичного підґрунтя для внесення відповідних змін до законодавства, а також деталізація випадків адміністративної відповідальності у сфері функціонування судової влади становлять предмет подальших наукових напрацювань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Плугатар Т.А. Адміністративна відповідальність за неправомірні дії неповнолітніх в Україні: [монографія] / Т.А. Плугатар, О.В. Алексеева. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. – 194 с.
2. Боднарчук О.Г. Адміністративно-правові засади протидії корупції у Державній кримінально-виконавчій службі України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.Г. Боднарчук ; Держ. фіск. служба України, Ун-т держ. фіск. служби України. – Ірпінь, 2016. – 40 с.
3. Адміністративна відповідальність: курс лекцій / [Колпаков В.К. та ін.] ; за ред. О.В. Кузьменко; Нац. акад. внутр. справ. – Київ : Юрінком Інтер, 2016. – 567 с.
4. Берднікова К.В. Адміністративна відповідальність за порушення встановлених заборон та обмежень в сфері запобігання корупції в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / К.В. Берднікова ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2016. – 19 с.
5. Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю.С. Шемшученко. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2012. – 1020 с.
6. Теорія держави і права: [підруч.] / [О.В. Петришин та ін.]; ред. О.В. Петришин. – Х.: Право, 2015. – 368 с.
7. Адміністративне право: [підруч.] / за ред. Ю.П. Битяк та ін. – Х.: Право, 2013. – 656 с.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х: за станом на 15.11.2016 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122 (зі змінами).
9. Засулько С.С. Сутність та підстави адміністративної відповідальності посадових осіб як суб'єктів адміністративного правопорушення / С.С. Засулько, О.М. Плаз, В.В. Волосовський // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Серія: Юриспруденція. – 2015. – № 18. – Том 1. – С. 59–62.
10. Про затвердження Типових посадових інструкцій працівників апарату місцевого загального суду : Наказ Державної судової адміністрації України від 20.07.2005 р. № 86 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dsa.court.gov.ua/dsa/14/52681>.
11. Щодо Положення про автоматизовану систему документообігу суду: рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30: за станом на 15.09.2016 р. // Вісник Верховного Суду України. – 2010. – № 12 (зі змінами).
12. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: [підруч.] / О.Ф. Скакун. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.
13. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI: за станом на 02.06.2016 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 89. – Ст. 3589 (зі змінами).
14. Коломоєць Т.О. Проблеми та перспективи удосконалення відповідальності за прояв неповаги до суду / Т.О. Коломоєць, Ю.В. Калашнік // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 2 (3). – С. 73–82.
15. Лученко Д.В. Прояв неповаги до суду: проблематика застосування господарськими судами заходів адміністративної відповідальності / Д.В. Лученко, О.О. Крестьянінов. – Харків: «Юрайт», 2015. – 96 с.
16. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI, станом на 09.04.2015 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 10. – Ст. 446 (зі змінами).